

УДК 681.3.07

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ ПОЛІТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗА ТИПОЛОГІЧНИМ РЯДОМ

Бабенко В.О., Бабіна Т.В., Габзовська О.Б., Савицький А.Й.
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

У статті приведені результати дослідження напрямів діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) державної та недержавної форм власності, зокрема ВНЗ політехнічного профілю (ВНЗ ПП). Визначені особливості політехнічних ВНЗ, узагальнені основні завдання та функції, що покладені на політехнічні ВНЗ. Визначені види діяльності ВНЗ ПП за типологічним рядом.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, задачі ВНЗ, мережа ВНЗ, напрями діяльності ВНЗ, політехнічний профіль, типологічний ряд, функції ВНЗ.

Вступ

Ефективна система вищої освіти - найважливіший чинник науково-технічного прогресу, передового розвитку економіки і суспільства в цілому, фундаментом якої є вищий навчальний заклад (ВНЗ).

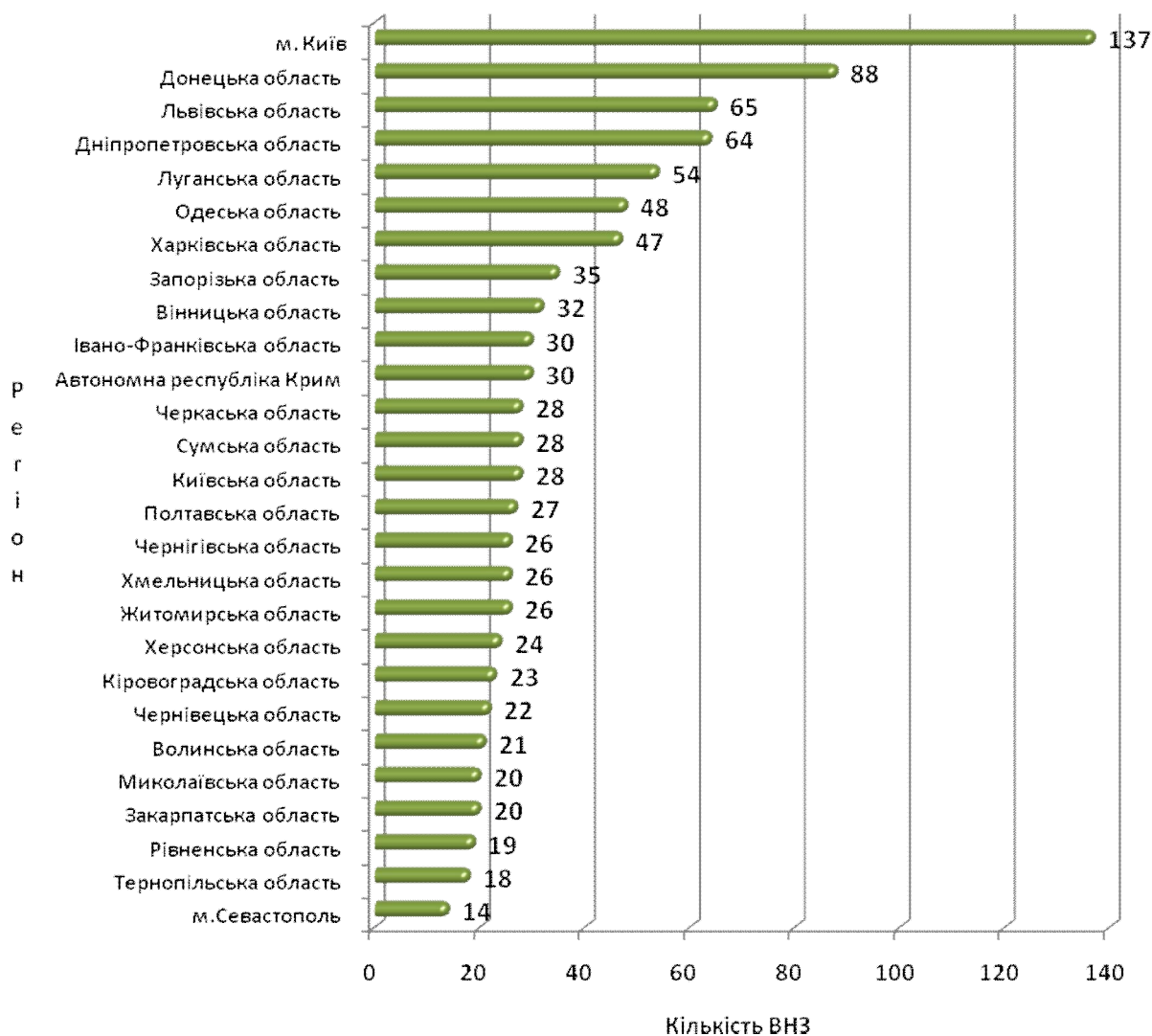
За проведеними дослідженнями щодо мережі ВНЗ² на території України в системі вищої освіти функціонують:

- ВНЗ усіх рівнів акредитації (див. малюнок 1) державної форми власності, близько 1000 (див. малюнок 2);
- ВНЗ інших форм власності, близько 306 (див. малюнок 3).



Мал.1. Мережа ВНЗ державної форми власності за типом закладу освіти

² ВНЗ зареєстровані МОН станом на 08 вересня 2009 р.



Мал.2. Мережа ВНЗ державної форми власності

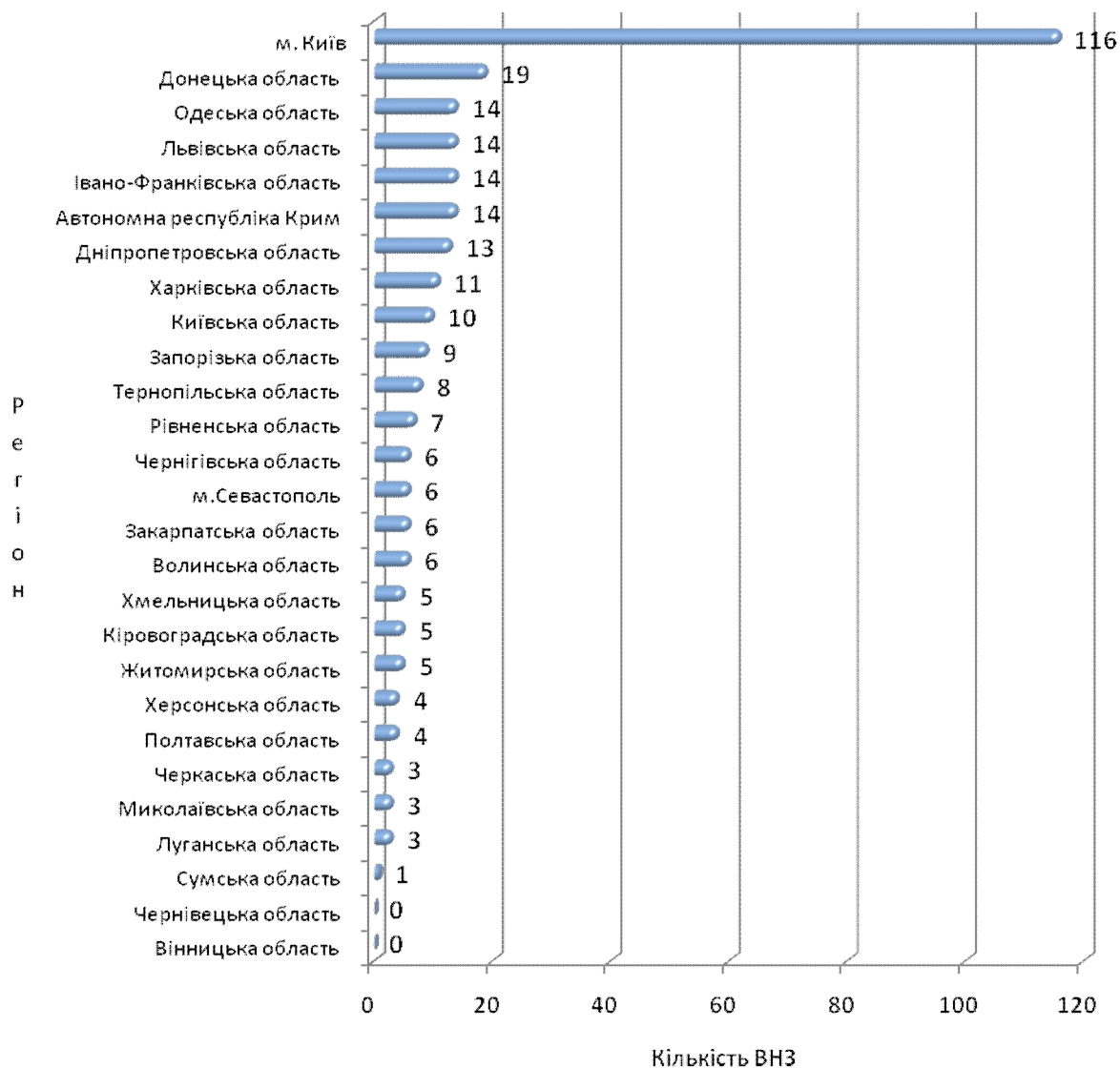
ВНЗ політехнічного профілю

Політехнічна освіта торкається життєвих потреб та інтересів суспільства, оскільки забезпечує повноту всебічного розвитку людей, здатність молоді бути мобільною та конкурентоспроможною на ринку праці [1].

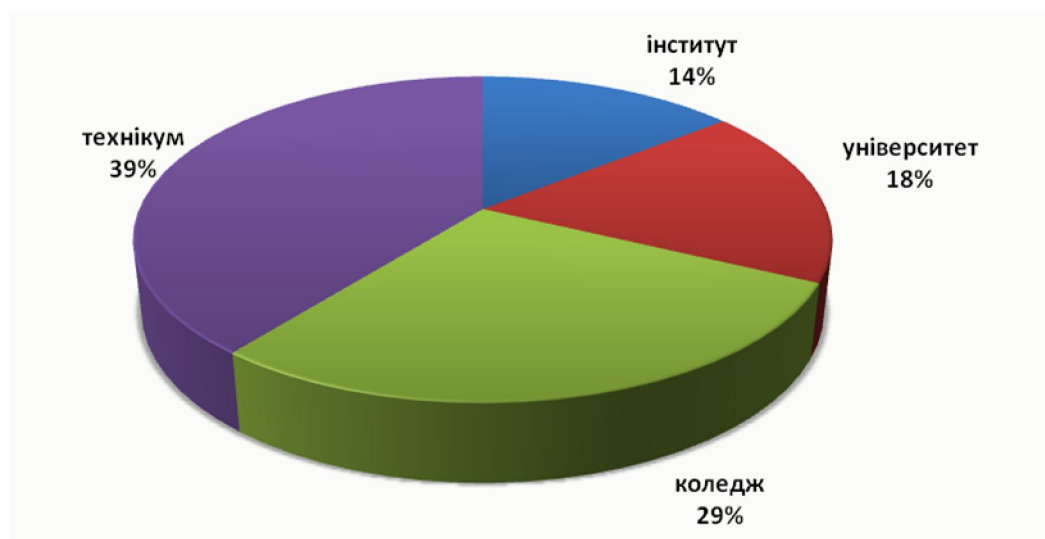
ВНЗ політехнічного профілю - найбільш динамічна форма організації підготовки науково-технічних кадрів.

За результатами аналізу закладів освіти в Україні зареєстровано 28 ВНЗ ПП³, у тому числі 5 університетів, 4 інститути, 8 коледжів, 11 технікумів (див. малюнок 4) [2].

³ ВНЗ ПП зареєстровані МОН станом на 08 вересня 2009 р.



Мал.3. Мережа ВНЗ інших форм власності



Мал.4. Статистика мережі ВНЗ ПП за видом закладу освіти

Особливості ВНЗ ПП

Головними особливостям політехнічних ВНЗ є [3]:

- Політехнічний ВНЗ забезпечує підготовку кадрів для науки, освіти і народного господарства по широкому спектру спеціальностей. Цей спектр включає як технічні, так і природничо-наукові, соціально-економічні і гуманітарні напрямлення.
- У політехнічних ВНЗ значне місце займає підготовка по міжгалузевих спеціальностях, таким як біотехнологія, біофізика, електроніка, інженерна психологія, економічна кібернетика, системотехніка, промислова екологія, ергономіка тощо.
- Для політехнічних ВНЗ характерна широкопрофільна, фундаментальна підготовка студентів, що дозволяє продовжувати навчання в стінах даного вузу на всіх рівнях, включаючи аспірантуру і докторантуру.
- В учбовому навантаженні політехнічних ВНЗ значна доля належить різним формам самостійної роботи і індивідуальним формам навчання.
- Зсув акценту діяльності від учбового до наукового аспекту дозволяє вирішити багато проблем підготовки фахівців, які відповідають сучасним вимогам.

Характерним для політехнічного ВНЗ є:

- переважний розвиток фундаментальних досліджень;
- високий рівень науково-педагогічних кадрів;
- сучасна матеріально-технічна база;
- розвинена навчально-педагогічна і соціальна інфраструктура.

Основні завдання та функції ВНЗ ПП

За результатами проведених досліджень мережі ВНЗ ПП України сформовані основні завдання та функції політехнічного ВНЗ.

Основні завдання політехнічного ВНЗ:

- здійснення освітньої діяльності певного напрямку, яка забезпечує підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста, магістра і відповідає стандартам вищої освіти для потреб економіки, науки та освіти;
- здійснення наукової і науково-технічної, творчої, мистецької, культурно-виховної, спортивної та оздоровчої діяльності;
- забезпечення виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою;
- здійснення підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних та інженерних кадрів та атестації;
- вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці і сприяння працевлаштуванню випускників;
- забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються в Університеті, в дусі патріотизму і поваги до Конституції України;
- підвищення освітньо-культурного рівня громадян;
- здійснення заходів щодо дальшого реформування вищої інженерної освіти відповідно до сучасних економічних умов та досягнень науки і техніки;
- проведення спільно з підприємствами, установами та організаціями фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

Основними функціями ВНЗ ПП є:

- створення навчально-наукових центрів (комплексів, інститутів), що об'єднують споріднені факультети, кафедри, наукові лабораторії, центри, інші підрозділи, що забезпечують підготовку фахівців з певних спеціальностей (напрямів підготовки) та проводять наукові дослідження з певного напрямку;
- створення науково-дослідних центрів (комплексів, інститутів), що об'єднують споріднені наукові лабораторії, центри, інші підрозділи за певним напрямом науково-дослідної роботи;

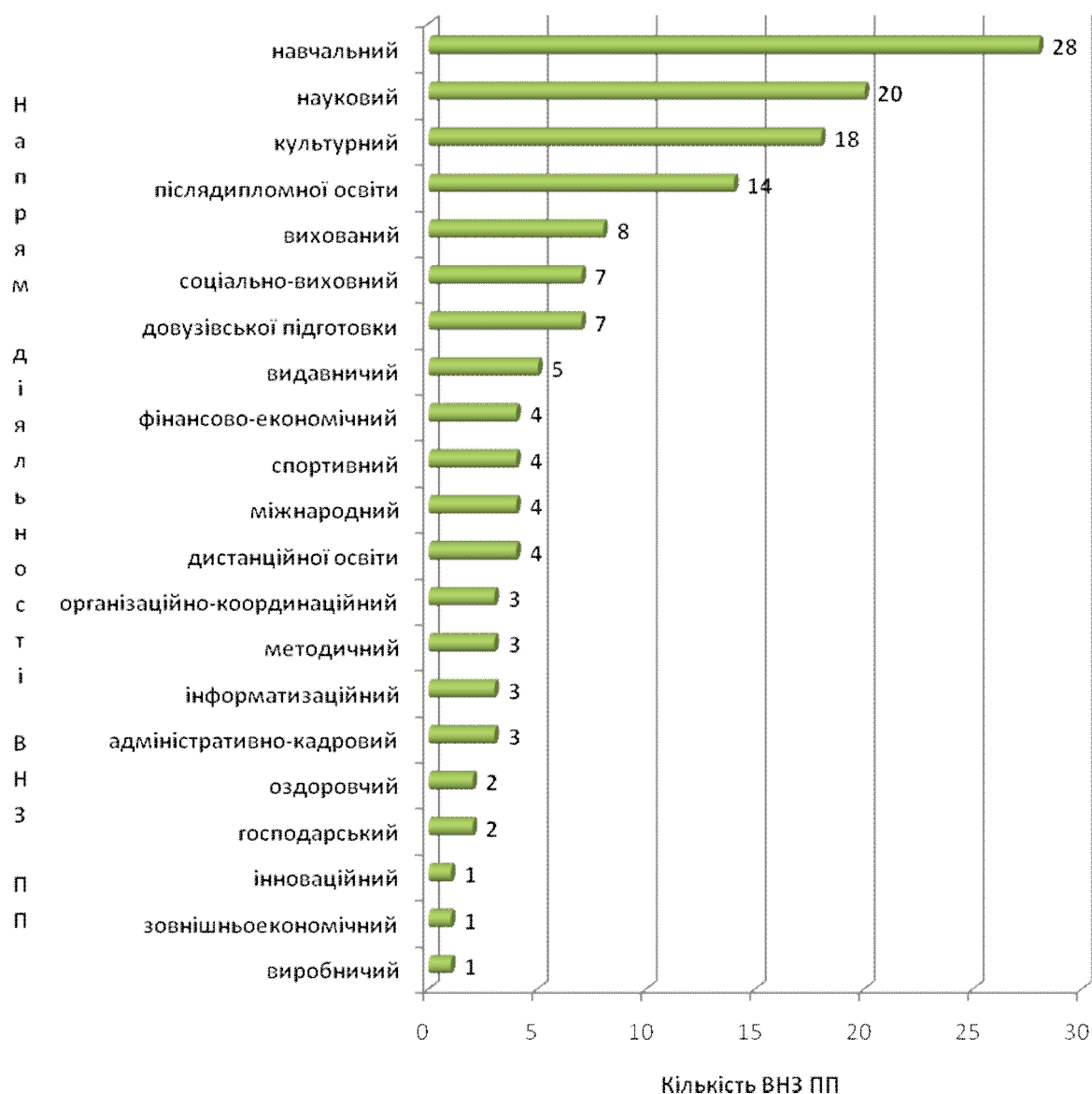
- створення культурно-мистецьких та культурно-виховних центрів, що об'єднують споріднені підрозділи;
- здійснення післядипломної освіти, яка є спеціалізованим вдосконаленням освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду;
- здійснення міжнародного співробітництва, укладання договорів про співробітництво, встановлення прямих зв'язків з вищими навчальними закладами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до законодавства;
- самостійне визначення форми навчання, форми та виду організації навчального процесу;
- надання додаткових освітніх послуг;
- самостійна розробка та запровадження власних програм наукової і науково-виробничої діяльності;
- на підставі відповідних угод проведення спільної діяльності з іншими вищими навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями;
- звернення з ініціативою до органів управління вищою освітою про внесення змін до чинних або розроблення нових нормативно-правових актів у галузі вищої освіти і науки, а також робота над проектами щодо удосконалення;
- здійснення роботи щодо розвитку власних баз, мереж спортивно-оздоровчих, лікувально-профілактичних закладів та закладів культури;
- здійснення роботи щодо творчої співпраці з культурно-освітніми та мистецькими закладами, установами, творчими колективами;
- здійснення капітального будівництва, реконструкції та капітального ремонту основних фондів, включаючи гуртожитки для студентів на умовах підряду або господарським способом;
- спрямування коштів на будівництво або благоустрій соціально-побутових об'єктів, а також на соціальну підтримку педагогічних, науково-педагогічних та інших категорій працівників ВНЗ ПП та осіб, які навчаються;
- встановлення тривалості навчання при обов'язковому виконанні освітньо-професійних програм на підставі договорів з замовниками;
- надання в оренду частково або повністю, але без права приватизації, площі, які не використовуються в навчальному процесі чи для інших потреб ВНЗ ПП;
- проведення роботи щодо закупівлі, оренди, замовлення у відповідності із законодавством про державні закупівлі, за рахунок виділених із бюджету ВНЗ ПП коштів або власних надходжень, за рахунок надання населенню платних послуг, необхідного обладнання та інших матеріальних ресурсів у державного, приватного або кооперативного підприємства;
- здійснення у встановленому законом порядку експортно-імпортних операцій, створюючи, при необхідності, госпрозрахункові зовнішньоторговельні фірми чи доручаючи ведення таких операцій іншим зовнішньоторговельним організаціям, на договірній основі;
- надання послуг зв'язку, включаючи послуги електронної пошти;
- надання інформаційних послуг, в тому числі на основі комп'ютерних технологій, організація доступу до міжнародних інформаційних ресурсів.

Для визначення типових напрямів діяльності ВНЗ ПП використана семантика типологічного ряду [4], яка утворена наступними складовими:

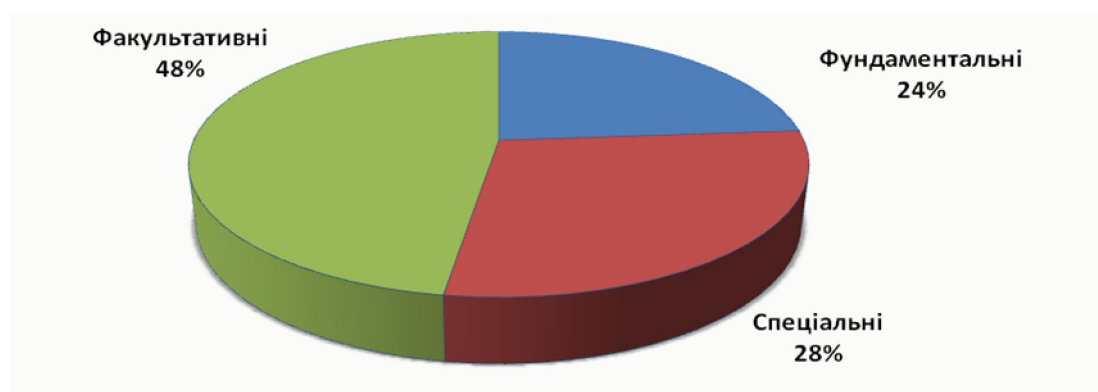
- *фундаментальні* – базові, основні, найбільш важливі, істотні, суттєві, без застосування яких ВНЗ ПП не буде відповідати своєму призначенню;
- *спеціальні* – існуючі в потенціалі, рекомендовані до застосування в ВНЗ ПП для поліпшення її якісних властивостей;

- *факультативні* – можливі в застосуванні як подальший розвиток ВНЗ ПП.

За результатами проведеного дослідження ВНЗ ПП були визначені напрями діяльності за типологічним рядом (див. малюнок 5), у тому числі 5 фундаментальних, 6 спеціальних та 10 факультативних напрямів діяльності (див. малюнок 6).



Мал.5. Статистичні дані щодо напрямів діяльності ВНЗ ПП



Мал.6. Статистичні дані напрямів діяльності ВНЗ ПП за типологічним рядом

Висновки

Проведене дослідження напрямів діяльності ВНЗ ПП за типологічним рядом надало можливість окреслити першочергові задачі щодо:

- визначення складових інформаційних джерел, що забезпечують роботу системи управління ВНЗ ПП;
- розробки моделі інформаційної взаємодії структурних підрозділів ВНЗ ПП, склад банку даних інформаційного забезпечення;
- визначення структури фонду інформаційних ресурсів Інтернет-порталу ВНЗ ПП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Терентьева Н.О. Політехнічна підготовка як складова підготовки педагога-професіонала // Вісн. Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – 2005. – Вип. 74. – С. 150-153.
2. URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=nz>
3. URL: <http://library.by/shpargalka/belarus/different/001/dif-002.htm>
4. Визначення ефективних шляхів інтеграції наявних і залучених електронних ресурсів електронної бібліотеки ВНЗ. Обґрунтування й визначення інформаційної інфраструктури типової ЕБ ВНЗ. Визначення технології каталогізації інформаційних ресурсів: Звіт з НТР (проміжний) / НДІ ІП НТУУ «КПІ». – Керівник О.А. Павлов. - № ДР 0107U010542; – К., 2007. – 169 с.